תנ״ך · אחרונים · מצודת ציון · נביאים

מצודת ציון על נחום

רבי דוד אלטשולר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מצודת ציון על נחום

רבי דוד אלטשולר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מצודת-ציון-על-נחום/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פסוק א 4
פסוק ב 4
פסוק ג 4
פסוק ד 4
פסוק ה 4
פסוק ו 4
פסוק ז 4
פסוק ח 4
פסוק י 4
פסוק יא 5
פסוק יב 5
פסוק יג 5
פסוק יד 5
פרק ב 5
פסוק ב 5
פסוק ג 5
פסוק ד 6
פסוק ה 6
פסוק ו 6
פסוק ז 6
פסוק ח 6
פסוק ט 6
פסוק י 7
פסוק יא 7
פסוק יב 7
פסוק יג 7
פסוק יד 7
פרק ג 7
פסוק א 7
פסוק ב 8
פסוק ג 8
פסוק ה 8
פסוק ו 8
פסוק ז 8
פסוק ח 9
פסוק ט 9
פסוק י 9
פסוק יא 9
פסוק יב 9
פסוק יג 9
פסוק יד 9
פסוק טו 10
פסוק טז 10
פסוק יז 10
פסוק יח 10
פסוק יט 10

פרק א

פסוק א
האלקושי. שם עיר אלקוש:

פסוק ב
קנוא. ענין כעס כמו הם קנאוני בלא אל (דברים ל"ב:כ"א):
ונוטר. ענין שמירת איבה כמו לא תקום ולא תטור (ויקרא י"ט:י"ח):

פסוק ג
בסופה. כן יקרא רוח החזק:
ובשערה. כמו בסערה בסמ"ך וגם הוא רוח חזק אבק. עפר דק:

פסוק ד
גוער. ענין צעקת נזיפה:
החריב. ענין יובש כמו חרבו המים (בראשית ח):
אמלל. ענין כריתה כמו כי אמלל אני (תהילים ו':ג'):
לבנון. שם יער:

פסוק ה
התמוגגו. מל' המגה והמסה:
ותשא. ענין שרפה כמו שאו משאת (ירמיה ו):

פסוק ו
נתכה. ענין התכה ושפיכה כמו ותתך חמתי (שם מד):
והצורים. מל' צור וסלע:
נתצו. מל' נתיצה ושבירה:

פסוק ז
למעוז. ענין חוזק:
חוסי. ענין בטחון:

פסוק ח
ובשטף. ענין מריצת המים כמו כנחל שוטף (שם מז):

פסוק י
סירים. מין קוצים כמו כקול הסירים (קהלת ז):
סבוכים. ענין אחיזה וקליעה וכן סבכי היער (ישעיה י):
וכסבאם סבואים. ענין שתיית משקים המשכרים כמו ונסבאה שכר (שם כו):

אכלו. נאכלו ר"ל נשרפו:
מלא. ענין השלמה ר"ל נשלם בשולו:

פסוק יא
בליעל. בלי עול שמים ר"ל רשע:

פסוק יב
שלמים. מל' שלום:
וכן נגוזו. הוי"ו היא במקום אעפ"כ וכן הנמלים עם לא עז ויכינו בקיץ לחמם (משלי ל':כ"ה):
נגוזו. מל' גזוזה וכריתה:
וענתך. מל' עינוי וצער:

פסוק יג
מטהו. ענינו בדי העול כמו מוסרות ומוטות (ירמיה נז):
ומוסרותיך. הם קשורי רצועי העול:
אנתק. ענין ההעתק ממקומו:

פסוק יד
קלות. מל' קל:

פרק ב

פסוק ב
עלה. ענין סלוק כמו אל תעלני (תהלים קב):
מפיץ. מל' הפצה ופזור:
נצור. ענין שמירה כמו נוצר תאנה (משלי כז):
מצורה. ערי מבצר כמו ויבן ערי מצורה (ד"ה ב יד):
צפה. ענין הבטה כמו עמדי וצפי (ירמיה מח):
אמץ. ענין חוזק:

פסוק ג
שב. ענין השקט ומרגוע כמו בשובה ונחת (ישעיה ל):
גאון. ענין רוממות וממשלה:
בקקום בוקקים. ענין ריקות כמו גפן בוקק (הושע י):
וזמוריהם. כן יקראו ענפי הגפן כמו ויכרתו משם זמורה (במדבר י"ג:כ"ג):

פסוק ד

גבוריהו. גבוריו:

מאדם. מל' אודם:

מתלעים. ל' תולעת שני והיא צבע אדומה:

פלדות. מל' לפיד אש בדרך ההפוך והוא העץ שהשלהבת נאחז בו:

והברושים. ר"ל מקלות מאילני ברוש:

הרעלו. ענינו סם הממית ודוגמתו יין תרעלה (תהילים ס':ה') המטמטם את הלב מרוע תכונתו והוא מל' ערל בדרך ההפך שהוא ענין אוטם כמו ערלה אזנם (ירמיה ו):

פסוק ה

יתהוללו. ענין שטות ושגעון כמו ויתהולל בידם (ש"א כג) כי מרוב המרוצה נראה כמשתגעים:

הרכב. ר"ל אנשי הרכב:

ישתקשקון. ענין השמעת קול כמו והשיקו היקבים (יואל ב):

ירוצצו. מלשון ריצה ורדיפה:

פסוק ו

אדיריו. גבוריו:

והוכן. מלשון הכנה:

הסוכך. מל' סכך ומכסה:

פסוק ז

נמוג. מל' המגה והמסה ואמר בדרך שאלה:

פסוק ח

והוצב. ר"ל דבר הנצב במקום אחד מבלי רגילות התנועה וההליכה:

גלתה. מל' גלוי:

הועלתה. מל' עליה:

ואמהותיה. שפחותיה:

מנהגות. מל' הנהגה והבאה:

מתופפות. מל' תוף והוא שם כלי נגון:

פסוק ט

כברכת. הוא מקום בנוי באבנים ובסיד ושם מתכנסים המים כמו בתעלת הברכה (מלכים ב יח):

מימי. ר"ל מימים רבים:

נסים. בורחים:

מפנה. מל' הפנה וסבוב:

פסוק י

בוזו. מל' בזה ושלל:

קצה. סוף:

לתכונה. מל' הכנה:

כבד. מל' כבוד או הוא ענין טיאוט וגריפה כמו התכבד כילק (לקמן ג):

פסוק יא

בוקה ומבוקה. ענין ריקות כמו גפן בוקק (הושע י':א') וכפל המלה לחוזק הענין:

ומבולקה. ענין כריתה כמו ובולקה ועוה פניה (ישעיהו כ"ד:א'):

ופיק. ענין כשלון כמו ולא יפיק (ירמיה י'):

פארור. קדרה כמו ובשלו בפרור (במדבר יא):

פסוק יב

מעון. מדור:

לכפירים. לביא שם משמות האריה:

גור. כן יקרא האריה הקטן וכן גור אריה יהודה (בראשית מ"ט:ט'):

פסוק יג

בדי. בהרבות כמו בדי שופר (איוב ל"ט):

ומחנק. מלשון חנק:

חוריו. מלשון חור ונקב היא המערה אשר יסתר שם האריה:

ומעונותיו. מלשון מעון ומדור:

פסוק יד

והבערתי. ענין שריפה:

רכבה. קבוצת המרכבות:

מלאככה. מל' מלאך ושליח:

פרק ג

פסוק א

הוי. כמו אוי:

כחש. שקר:
פרק. ענין השבר כמו ופרסיהן יפרק (זכריה י״א):
ימיש. ענין הסרה כמו לא ימיש עמוד הענן (שמות י״ג):

פסוק ב

שוט. שבט ושרביט כמו שוט לסוס (משלי כ״ו):
אופן. גלגל המרכבה:
דוהר. כן יקרא דליגת וקפיצת הסוס כמו מדהרות דהרות אביריו (שופטים ה׳:כ״ב):
מרקדה. מלשון רקוד וקפיצה:

פסוק ג

פרש. כן יקרא הרגיל לרכוב על הסוס:
ולהב. כן יקרא ברזל החרב כי כשהיא מלוטשת מברקת כלהב אש וכן ולהב חניתו (ש״א י״ז):
וברק. כן יקרא ברול החנית כי הוא מבריק כברק כאשר ילטשו וכן ברק חרבי (דברים ל״ב):
וכובד. ענין רבוי כמו בעם כבד (במדבר כ׳):
פגר. כן יקרא גוף ההרוג:
לגויה. לגוף כמו גוית שאול (ש״א ל״א):

פסוק ה

וגליתי. מלשון גלוי:
שוליך. הוא תחתית הבגד כמו על שולי המעיל (שמות כ״ה):
מערך. גלויך וכן עריה בושת (מיכה א׳):
קלונך. מלשון קלון ובזיון:

פסוק ו

שקוצים. מלשון שקץ ומאוס:
ונבלתיך. ענין כיעור ומגונה כמו אגלה את נבלותה (הושע ב׳:י״ב):
כראי. ענין טנוף ולכלוך וכן מוראה ונגאלה (צפניה ג׳):

פסוק ז

ידוד. מלשון נדידה:
שדדה. ענין עושק:
ינוד. מלשון נדידה והנעה:

מאין. מאיזה מקום:

פסוק ח

התיטבי. מלשון טוב:

מנוא. נוא היא אלכסנדריא כן ת"י:

אמון. כמו המון והוא ענין עם רב וכן ואת יתר האמון (ירמיה כ"ב):

ביאורים. כן יקראו החפירות המושכות מים:

חיל. הוא החומה הנמוכה שלפני הגבוה וכן ויאבל חיל וחומה (איכה ב':ח'):

פסוק ט

עצמה. ענין חוזק:

פוט ולובים. שמות אומות:

פסוק י

עולליה. בנים הקטנים:

ירטשו. ענין בקיעה כמו וקשתות נערים תרטשנה (ישעיהו י"ג:י"ח):

ידו. ענין השלכה כמו ואל עמי ידו גורל (יואל ד':ג'):

רתקו. ענין שלשלאות כמו עשה הרתוק (יחזקאל ז':כ"ג) ור"ל קשרו בשלשלאות:

בזקים. גם הוא ענין שלשלאות כמו לאסור מלכיהם בזיקים (תהילים קמ"ט:ח') ועם כי אמר רתקו אמר גם בזקים לתוספת ביאור וכן מסעף פארה (ישעיה י):

פסוק יא

נעלמה. מל' העלם:

מעוז. ענין חוזק:

פסוק יב

עם בכורים. כמו ובכורים וכן אדמוני עם יפה עינים (ש"א טו) ור"ל ויפה עינים:

בכורים. ענין גמר הבשול כמו בכורה אותה נפשי (מיכה ז':א'):

ינועו. מל' הנעה והנדה:

פסוק יג

בריחיך. כעין מטה לנעול השערים ע"י:

פסוק יד

מצור. כן יקרא העיר בעת שהגייסות צרים עליה:

שאבי. כן יקרא לקיחת המים כמו ותשאב לכל גמליו (בראשית כ"ד:כ'):

ורמסי. מל' רמיסה ודריכה:

בחומר. הוא הטיט וכפל הדבר במ"ש:
החזיקי. ענין אחיזה:
מלבן. מל' לבינה העומדים לבנין החומה:

פסוק טו

כילק. מין ארבה:
התכבד. ענין טיאוט וגריפה לנקות ובדרו"ל מכבדים את הבית (ברכות נה) וכן כבוד מכל כלי חמדה (לעיל ב):

פסוק טז

הרבית. מל' רבוי:
רוכליך. סוחריך וכן בעיר רוכלים שמו (יחזקאל י"ז:ד'):
פשט. ענין פרישה:
ויעוף. מל' עפיפה ופריחה:

פסוק יז

מנזריך. מל' נזר ועטרה כמו את הנזר (מ"ב יא):
וטפסריך. ענין שררה כמו פקדו עליה טפסר (ירמיהו נ"א:כ"ז):
כגוב גובי. הוא מין ארבה וכן יוצר גובי (עמוס ז':א') ור"ל מין הגדול שבארבה ודוגמתו בעדי עדיים (יחזקאל ט"ז:ז') ור"ל בהטוב והיפה שבעדים:
בגדרות. מל' גדר וכותל:
קורה. מל' קור וצנה:
נודד. מל' נדידה:
אים. איה הם:

פסוק יח

נמו. מל' תנומה ושינה:
רועיך. מנהיגיך:
אדיריך. גבוריך:
נפושו. הוא מל' נופש ומרגוע כמו שבת וינפש (שמות לא):

פסוק יט

כהה. ענין עכירות וחושך כמו ככה הנגע (ויקרא יג):
נחלה. מל' חולי:
תקעו כף. ענין ההכות כף אל כף לשמחה וכן כל העמים תקעו כף (תהילים מ"ז:ב'):